

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

אך לגבי בשר כתב השו"ע⁷ שאף שאינו מבושל אינו מוקצה. והטעם משום "דחזי לאומצא", והיינו שיש אנשים שדעתם יפה וכוססים בשר חי. אלא שהמג"א⁸ סובר שכל דברי השו"ע זה רק בבשר עוף כתרנגול ויונה, שהוא חך ואפשר לאוכלו בלתי מבושל, אבל בשר בהמה שהוא קשה אינו ראוי לאוכלו כך ואסור לטלטלו. אבל הט"ז⁹ חולק על המג"א, וסובר שכל בשר מותר לטלטלו, מפני שאף אם אינו ראוי לאדם ראוי הוא לכלבים¹⁰.

וכתב המ"ב¹¹, שבמקום הדחק אפשר לסמוך על דברי המקילין שבין בשר עוף ובין בשר בהמה אינם מוקצה.

אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל¹² נקט, כי כהיום שאין שום אדם שאוכל בשר חי בין בשר בהמה ובין בשר עוף ובפרט כשלא נמלח¹³, א"כ כל בשר שאינו מבושל הרי הוא מוקצה ואסור לטלטלו. ואף שאפשר לתת אותו לכלבים, אסור, מפני שאין ברצונו של האדם לעשות זאת, וע"כ אין זה מועיל¹⁴.

חול שבגינה המיועד למשחקי הילדים, האם הוא מוקצה בשבת?

מבואר בשו"ע¹ שסתם חול הינו מוקצה בשבת. והיינו בין חול שבחצר או שעל שפת הים או הנמצא באתר בניה. אולם אפשר לייחד את החול לשימוש המותר בשבת וכך הוא לא יהיה מוקצה. וממילא, חול שבגינה המיועד למשחקי הילדים אינו מוקצה², שהרי הוא מיועד לשימוש היתר.

אמנם, כל זה דווקא בחול רך מאד שאין במשחק עמו משום איסור עשיית גומות [שזה ממלאכת בונה], והיינו כל שכשעושה גומה בחול מיד נופל חול אחר לתוך הגומה כך שאין הגומה מתקיימת כלל³. אבל חול עבה יותר כגון שיש בו קצת לחות וכדו', שכשנעשה בו גומה היא עומדת, לכאורה אסור לשחק בחול זה. אלא שגם בזה אפשר שיש להקל במשחק הילדים, משום שגם כשהילדים עושים גומות בחול הדבר ידוע וניכר לכל שאין זה עשוי לקיום אלא רק למשחק ילדים⁴. ויש לעשות שאלת רב בזה⁵.

מה דין תפוחי אדמה או בשר שאינם מבושלים?

כל דברי מאכל שאינם מבושלים וא"א לאוכלם כך הרי הם מוקצה⁶, כגון תפוחי אדמה, אורז, דגים בלתי מבושלים וכדו'.

⁷ שם סעיף ל"א.

⁸ הובא במ"ב שם ס"ק קכ"ה.

⁹ שם.

¹⁰ ואף הגר"א סובר שכל בשר אינו מוקצה, אך לא מהטעם שראוי לכלבים, אלא משום שסובר שאף בשר בהמה אפשר לכוססו חי.

¹¹ שם.

¹² שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק י"א הערה כ', וכ"כ בספר אגרות משה אורח ח"ה סימן כ"ב אות ט'.

¹³ [ואף שיש בני"א שאוכלים סטייק "טרטר", הם מיעוט קטן. ואף אם נרצה להקל בזה היינו רק להם עצמם ולא לשאר האנשים].

¹⁴ עיין מ"ב ס"ק קכ"ז, וגם לפי הט"ז שטעמו שאין הבשר מוקצה מפני שראוי לכלבים, א"א להתיר בזמננו כיון שהמ"ב לא היקל בשעת הדחק אלא משום דעת הט"ז והגר"א, וטעם הגר"א לא שייך בזמננו.

¹ שם סעיף ל"ח.

² שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק ט"ז סעיף ד'.

³ מ"ב שם ס"ק קמ"ג.

⁴ עיין שמירת שבת כהלכתה שם הערה י"ב והערה נ"ז.

⁵ הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א אינו מסכים לקולא זו.

⁶ שו"ע שם סעיף ל"ב.

ומכאן הערה, להיזהר לפני שבת לסדר את המקפא באופן שלא יפריעו מיני מאכל שאינם מבושלים להגיע לאוכל שרוצה לאוכלו בשבת, משום שהאוכלים שאינם מבושלים הינם מוקצה ולא יוכל לקחת את האוכל שרוצה.

פסולת כגון עצמות וכדו' האם הם מוקצה?

כתב השו"ע¹⁵ שעצמות הראויות למאכל כלב וקליפות הראויות למאכל בהמה אינם מוקצה, ומותר לסלק מעל השולחן. אבל עצמות קשות שאינן ראויות אף לאכילת כלב, וכן קליפות שאינן ראויות למאכל בהמה, כגון קליפות אגוזים וביצים וכדו'¹⁶, הינן מוקצה ואסור לטלטל, [ולענין כיצד אפשר לסלק מהשולחן יתבאר לקמן א"ה].

ואף עצמות וקליפות הראויות למאכל כלב ובהמה, אינם מוקצה רק במקומות שמצויים בהם כלבים ובהמה שמאכלם עצמות וקליפות, ואפילו אינם שלו אלא של אחרים, אבל במקומות שאין מצוי בהם כלבים ובהמות, אף עצמות שראויים לבע"ח אלו הרי הם מוקצה¹⁷.

ויש לדעת, שכל זה דווקא באופן שלא נשאר שום אוכל ע"ג העצמות או הקליפות, אבל אם נשאר קצת בשר על העצמות, או נשאר קצת פרי באגוז, מותר בכל אופן לטלטל את העצם או הקליפה אגב הבשר שאינו מוקצה¹⁸.

מה הדין אם יש באיזור בת יענה שאוכלת זכוכיות, האם זכוכיות במקום זה אינם מוקצה?

הבאנו לעיל דברי השו"ע שעצמות וקליפות הראויים לאכילת כלב ובהמה אינם מוקצה דווקא באופן שיש במקום זה כלבים ובהמות מצויים.

ומה נחשב מצויים? כתב המ"ב¹⁹, שהכוונה שמצויים אצל הרבה בנ"א, ואז דבר זה אינו מוקצה לשום אדם.

אבל דבר שהוא מאכל רק לבעל חי שאינו מצוי אצל הרבה בנ"א במקום זה אלא רק אצל יחידים, כגון שהוא בע"ח יקר שמצוי רק אצל עשירים, או שאין רגילות לאנשים במקום זה להחזיק בע"ח כאלו, הרי דבר זה הוא מוקצה, ואין מועיל מה שיש איזה אדם במקום זה שמחזיק כזה בע"ח.

אולם כ"ז רק לשאר בנ"א שאינם מחזיקים בבע"ח כזה, אבל לאדם עצמו שיש לו בע"ח כזה, אין דבר זה מוקצה בשבילו²⁰.

ולכן, זכוכיות הינן מוקצה, אף אם יש איזה אדם שיש לו בת יענה שאוכלת זכוכיות²¹. ורק לאדם עצמו שיש לו בת יענה, מותר לו לטלטל זכוכיות כיון שלו הן אינן מוקצה.

בגליון הבא:

— זכוכית שבורה הנמצאת במקום שיכולים אנשים להינזק ממנה, האם מותר לטלטלה ולהשליכה למקום אחר?

— בור ביוב וכדו' שהתגלה ברחוב, כיצד מותר לכסותו?

— האם מותר להזיז כלי שבור?

— כלי טוב שנזרק לפח האשפה לפני שבת, האם הוא מוקצה?

¹⁵ שם סעיף כ"ז.

¹⁶ מ"ב שם ס"ק ק"ד.

¹⁷ שו"ע שם סעיף כ"ט.

¹⁸ מ"ב שם.

¹⁹ ס"ק ק"ט.

²⁰ שו"ע שם.

²¹ המקור לזה שבת יענה אוכלת זכוכיות הוא בברייתא במסכת שבת דף קכ"ח ע"א.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il